

Riktlinjer om immateriella tillgångar och näringslivssamverkan

Dnr 1. 610/2017

Gäller från och med 2018-01-01

**Karolinska
Institutet**

Riktlinjer om immateriella tillgångar och näringslivssamverkan

INNEHÅLL

1. Inledning
2. Syfte
3. Omfattning
4. Immateriella tillgångar skapade vid KI
5. Principer vid samverkans- och uppdragsforskning
6. Material och resurser
7. Arkivering
8. Stödfunktioner vid KI

Diarienummer: 1-610/2017	Dnr för föregående version: 3195/03-600	Beslutsdatum: 2017-12-12	Giltighetstid: Tillsvidare
Beslut: Rektor		Dokumenttyp: Riktlinjer	
Handläggs av avdelning/enhet: Avdelningen för forskningsstöd		Beredning med: Juridiska avdelningen, HR-avdelningen, Administrativa rådet, Styrelsen för forskning, dekaner, prefekter och administrativa chefer	
Revidering med avseende på: Helt omarbetat och nu även med hantering av immateriella tillgångar.			

1. Inledning

Det är av stor vikt för Karolinska Institutet (KI) att forskningsresultat uppkomna vid universitetet kommer till allmän nytta genom samverkan eller kommersialisering. Kommersialisering kan ske direkt av upphovsmannen genom t.ex. bolagsbildning eller genom överlåtelse till tredje part.

Utöver att bedriva forskning och utbildning ingår dessutom i KI:s uppdrag att samverka med det omgivande samhället. En stor del av samverkan sker med näringslivet. För KI innebär detta att immateriella tillgångar (IP)¹ på olika sätt kan kommersialiseras och nyttiggöras och ge upphov till bland annat nya behandlingsmetoder och produkter till gagn för patienter.

I en akademisk miljö är intellektuellt skapande, delande av idéer och öppenhet centrala värdegrunder. Immateriella tillgångar är ett naturligt resultat av arbete inom den akademiska miljön och det är därför viktigt att säkerställa att KI:s och de anställdas intressen tillvaratas samtidigt som öppenhet och delande av kunskap eftersträvas.

2. Syfte

Syftet med dessa riktlinjer är att utifrån gällande regler och praxis vid KI tydliggöra hur immateriella tillgångar, material och resurser uppkomna genom forskning och utbildning inom KI ska hanteras samt vad som gäller vid användning av dessa tillgångar.

Riktlinjerna uppfyller också EU-kommissionens rekommendation från 2008 att IP-riktlinjer tas fram för offentliga forskningsorganisationer (Commission recommendation on the management of intellectual property in knowledge transfer activities and Code of Practice for universities and other public research organisations).

3. Omfattning

Riktlinjerna gäller för samtliga anställda på KI om inte annat sägs.

4. Immateriella tillgångar skapade vid KI

4.1 Definition immateriella tillgångar

Med IP i dessa riktlinjer menas sådana immateriella tillgångar som har eller kan ha immaterialrättsligt skydd enligt gällande lagstiftning såsom patent, upphovsrätt, varumärkes- och mönsterskydd men också allt sådant som utgör resultat av intellektuellt arbete t.ex. uppfinningar, kunskap, metoder, texter, sammanställningar, information, uträkningar, beräkningar och ritningar.

---

¹ Immateriella tillgångar är en svensk översättning av det engelska begreppet Intellectual Property, förkortat IP. IP är den vedertagna förkortningen för intellektuella tillgångar även i Sverige.

4.2 Äganderätt

Utgångspunkten är att äganderätten till IP som skapas inom forskning och utbildning vid KI ska tillfalla upphovsmannen.^{2 3}

Upphovsmän kan vara såväl anställda som studenter vid KI. För lärare, dvs. alla lärare och forskare enligt KI:s anställningsordning samt inskrivna doktorander, gäller en utvidgad rätt till patenterbara uppfinningar i jämförelse med vad som gäller i övriga arbetslivet. Detta är en konsekvens av dels lärarundantaget, dels den vidgade tolkningen av lärarens rättigheter till att omfatta mer än enbart patenterbara uppfinningar som följer av sedvana på KI. KI ska dock ha nyttjanderätt till IP ägd av forskarna i forsknings- och undervisningssyfte.

Eftersom studenter inte är anställda vid KI har KI inga anspråk på deras IP.

4.3 Undervisningsmaterial

Gällande undervisningsmaterial som en lärare tar fram i sin anställning, så är denne upphovsman till sådant material. KI har dock en nyttjanderätt till det undervisningsmaterial som tagits fram inom ramen för anställningen. Nyttjanderätten innebär en rätt för KI att använda undervisningsmaterialet i KI:s normala verksamhet och för de undervisningsändamål som kunnat förutses vid undervisningsmaterialets tillkomst. Nyttjanderätten ger även KI rätt att genomföra nödvändiga ändringar och uppdateringar av materialet. Nyttjanderätten innefattar också en rätt att tillgängliggöra och framställa exemplar, såväl i tryck som i elektronisk form, samt lagra undervisningsmaterialet. KI:s nyttjanderätt inskränker inte lärarens upphovsrätt till undervisningsmaterialet vilket innebär att läraren bland annat har full frihet att använda undervisningsmaterialet för exempelvis produktion av läroböcker, artiklar, eller andra vetenskapliga verk och att använda det vid undervisning för annan huvudman.

4.4 Datorprogram

Gällande datorprogram som en lärare vid KI tar fram så är denne upphovsman till materialet och har full förfoganderätt över detta. KI har dock en nyttjanderätt till material som tas fram inom ramen för anställningen.

För datorprogram som på uppdrag av KI tas fram av externa konsulter ska avtal upprättas som reglerar ägande- och nyttjanderätten till datorprogrammet.

Datorprogram framtagna av externa konsulter och bekostade av KI kan kommersialiseras av lärare⁴ under förutsättning att KI ersätts för nedlagda kostnader i enlighet med principen om full kostnadstäckning.

I de fall där slutprodukten även innehåller patientdata eller annan data där speciella krav ställs, såsom etiska eller regulatoriska, måste förstås dessa

---

² Den som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk är upphovsman till detta och har följaktligen upphovsrätt till verket, se lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk och patentlag (1967:837).

³ I enlighet med det så kallade ölläroändamålet, jfr lag (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar samt den vedertagna sedvana kring detta som gäller vid svenska lärosäten.

⁴ Med lärare i det här sammanhanget menas alla lärare och forskare enligt KI:s anställningsordning samt doktorander inskrivna vid KI.

uppfyllas. Patientdata kan i vissa fall ägas av Stockholms läns landsting (SLL) och i dessa fall gäller regelverket för landstinget.

4.5 Tredje parts IP rättigheter

Anställda vid KI ska respektera tredje parts IP-rättigheter, dvs. inte göra intrång i annans IP rättigheter.

4.6 Konflikt- och tvistlösning

Utgångspunkten är att konflikter om rättigheter till akademiska verk och tolkning av avtalsprinciper beskrivna i dessa riktlinjer i första hand ska lösas via medling eller annan informell process som hanteras av institutionerna.

4.7 Publicering

Det åligger forskaren att se till att dennes forskning publiceras eller på annat sätt görs allmänt tillgänglig. Vid publicering måste eventuell sekretess och avtalsförpliktelser beaktas.

Forskare som avser att söka patent eller designskydd för IP uppmanas överväga att avvakta med publicering eller annat offentligt tillgängliggörande av samma IP till dess att en patent eller designansökan har inlämnats.

Forskningens och forskarens intresse av att publicera resultat kommer ibland i konflikt med finansierande företags kommersiella intressen, t ex. det så kallade nyhetskravet (endast uppfinningar som är "nya" innan patentansökan inges kan erhålla patenträttsligt skydd). Även om rättigheterna till resultaten överlåts, har forskaren ett legitimt intresse av att inom rimlig tid få publicera utan att låta sig hindras av rättighetshavarens eventuella framtida patentansökan. Avtalet ska därför innehålla en reglering av den längsta tid inom vilken forskaren inte tillåts att publicera resultaten. En normal tidsperiod kan vara sammanlagt 90 dagar.

5. Principer vid samverkans- och uppdragsforskning

Samverkan kan bedrivas i många olika former och beroende på samarbetsformen är det flera olika regler och riktlinjer på KI att ta hänsyn till.

I samverkans- och uppdragsforskning kan forskarens äganderätt till IP påverkas. Vid både samverkans- och uppdragsforskning kan motparten erhålla ett ägande eller en nyttjanderätt som påverkar forskarens och KI:s rättigheter till IP.

Följande krav ska alltid ställas då KI ingår samarbeten med andra parter.

- Samarbeten ska ligga i linje med KI:s övergripande uppdrag som universitet inom medicin och hälsa.
- Alla samarbeten med extern part ska präglas av kvalitet, transparens och tydlighet.
- Samarbeten ska följa gällande regler, riktlinjer och etiska principer vid KI.
- Uppdrag eller anslag får inte tas emot om det riskerar att rubba allmänhetens förtroende för KI.

- I samtliga forskningssamarbeten ska KI-forskare och studenter tillåtas att publicera sina forskningsresultat.
- En förutsättning i alla avtal är att KI och dess forskare kan fortsätta bedriva forskning inom området. Ett minimikrav är att KI ska ha rätt att använda resultaten utan krav på ersättning för fortsatt forskning och undervisning (s.k. forskningslicens). Detta ska gälla oavsett av hur eventuell överföring av IP sker enligt avtal.
- Upphovsmannen ska äga den IP som han eller hon genererar. Detta kan frångås vid uppdragsforskning.
- Överlåtelse eller licens till IP ägd av upphovsman vid KI ska ske efter separat överenskommelse och mot marknadsmässig ersättning.
- Skriftligt avtal ska upprättas mellan parterna innan samarbetet.
- Samtliga forskare som ingår i samarbetet ska lämna sitt medgivande till avtalsinnehållet genom att teckna ett separat medgivande med KI. Forskargrupsledare (PI) ansvarar för att samla ihop medgivanden.

5.1 Samverkansforskning

Samverkansforskning är gemensamma projekt med akademi, företag, stiftelse eller institut där samtliga parter bidrar aktivt samt delar kostnaderna eller bidrar med andra resursinsatser.

Samarbetet regleras i avtal och det är viktigt att äganderätten till IP regleras.

Forskningssamarbeten ska vara väl definierade och avgränsade för att inte riskera att ägande av IP utöver det som avtalas och som inte ingår i projektet överläts oavsiktligt. Rätten till IP regleras olika beroende på vad det är för typ av samverkan. Rätten till bakgrunds-IP (s.k. Background IP) ska regleras innan samverkan påbörjas. Vid samverkan ska IP som huvudregel tillhöra den som har skapat den och rätt till IP för annan än upphovsmannen förutsätter full kostnadstäckning. Om en samverkan innebär att ägande övergår eller nyttjande av IP licensieras till en samverkanspart ska ersättning betalas till upphovsmannen motsvarande det marknadsmässiga värdet av IP-nyttjandet.

5.2 Uppdragsforskning

Uppdragsforskning är forskning där ett specifikt forskningsprojekt formulerats av uppdragsgivaren och där samtliga kostnader täcks av uppdragsgivaren, s.k. full kostnadstäckning. En projektkalkyl ska göras för projektets kostnader för att säkerställa full kostnadstäckning och ska bl. a innehålla kostnader för personal, lokaler, material, apparatur och andra omkostnader (overhead eller INDI).

5.3 Samverkan med företag eller andra organisationer i vilka anställda har egna intressen

I vissa fall kan det finnas anledning för KI att inleda ett samarbete med företag eller organisationer som helt eller delvis ägs av en anställd eller där den anställda har egna intressen.

För att upprätthålla förtroendet för KI gäller då, i tillägg till de regler som enligt ovan gäller för all KI:s samverkan med näringslivet inkl. KI:s holdingbolag och dess dotterbolag, att den anställde som har intressen i ett företag eller en organisation i form av ägande, anställning, styrelseuppdrag eller liknande, inte under några förhållanden får delta i handläggningen av eller i beslut i ett ärende som rör institutionens förhållande till bolaget. Detta är viktigt för att undvika jäv och att avtalet eller beslutet blir ogiltigt. I ett sådant ärende gäller att beredningen ska ske vid universitetsförvaltningen och att beslut ska fattas av universitetsdirektören (se regler för hantering av bisysslor på KI).

I dessa situationer är det dessutom väsentligt att uppdragets omfattning och villkor är så avvägda att såväl enskilda forskares (inkl. doktoranders) som forskargruppens oberoende och opartiskhet värnas, samt att gällande regler och riktlinjer för jäv och bisysslor följs.

Universitetslärare⁴ har vissa utökade rättigheter att bedriva bisysslor, så kallade FoU-bisysslor. Dessa får vid sidan av sin anställning ha anställning, uppdrag eller utöva verksamhet som avser forskning eller utvecklingsarbete inom högskoleanställningens ämnesområde. Detta förutsatt att läraren genom bisysslan inte skadar allmänhetens förtroende för universitetet. Bisysslan får inte vara arbetshindrande eller konkurrera med universitetets uppdragsverksamhet. Bisysslan ska hållas klart åtskild från den anställdes ordinarie arbete vid KI.

Det är inte heller tillåtet att använda universitetets resurser eller varumärke vid utförande av bisyssla eller annan sidoverksamhet. Undantag kan göras om avtal tecknas mellan KI och anställd som avser begränsat nyttjande av apparatur och utrustning. Avtalet ska godkännas av universitetsdirektör eller rektor. Förutsättningen är att det inte föreligger jäv samt att avtalen innebär full kostnadstäckning, se även KI:s regler för hantering av bisysslor.

Att ta ut ersättning för reguljärt arbete i form av konsultarvode till ett eget företag är som regel inte tillåtet.

Alla anställda vid KI ska rapportera bisysslor till prefekt eller motsvarande regelbundet. Lärare är även skyldiga att på eget initiativ rapportera nya eller förändrade bisysslor.

5.4 Deltagande av studenter och doktorander i externt finansierade projekt

Studenter på grundutbildningar samt doktorander är primära författare till sina examensarbeten.

Projektarbeten i vilka studenter deltar kan kräva särskild reglering kring ägande och sekretess i förhållande till tredje part. Studenterna ska i sådana fall informeras om eventuella regleringar som påverkar utförandet av projektarbetet samt ingå nödvändiga avtal innan arbetet påbörjas.

5.5 Uppdragsutbildning

Uppdragsutbildning innebär att KI utför utbildning åt en arbetsgivare för dess personal. Principen om full kostnadstäckning gäller. Prefekten ansvarar för att uppdragsutbildningen inte påverkar den anslagsfinansierade utbildningen

negativt. Beslut om uppdragsutbildning fattas av enheten för uppdragsutbildning vid universitetsförvaltningen.

5.6 Rätt att teckna avtal

Vilken befattningshavare som har rätt att teckna avtal framgår av rektors besluts- och delegationsordning. Prefekts ansvar omfattar all verksamhet vid institutionen. I vissa fall ska prefekt fatta beslut i förening med annan befattningshavare, exempelvis universitetsdirektör i enlighet med delegationsordningen. Någon rätt för berörda forskare att själva teckna avtal för KI:s räkning föreligger vanligtvis inte, såvida inte de har fått befogenheten via delegation.

5.7 KI:s varumärke

Användningen av KI:s varumärke i kommunikation om samarbeten avgörs utifrån KI:s roll och möjlighet att påverka inriktningen i samarbetet samt av vem som är huvudsaklig avsändare. Huvudprincipen är att ingen användning av KI:s varumärke får ske utan skriftligt medgivande av KI. I avtal ska KI:s regler för användandet av varumärket alltid iakttas.

Utförliga regler och riktlinjer för hur KI:s namn och logotyp får användas framgår av KI:s varumärkesplattform samt riktlinjer för KI:s grafiska profil. Det finns även kanalspecifika anvisningar för exempelvis medierelationer, nyhetspublicering och sociala medier under öKommunikationö på medarbetarportalen.

5.8 Offentlighetsprincipen och sekretess

Vid avtal med externa parter är det viktigt att beakta att KI är en statlig myndighet. Offentlighetsprincipen innebär att allmänheten och media har rätt till insyn i och tillgång till information om myndighetens verksamhet. Denna rätt kan endast begränsas med stöd av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Det kan finnas stöd för att hålla vissa uppgifter i projekt med näringslivet hemliga. KI kan däremot inte i förväg genom avtal garantera en motpart att viss information ska omfattas av sekretess. Sekretessklausuler ska inte användas i sådan utsträckning att normalt informationsutbyte i forskningsmiljön hämmas.

6. Material och resurser

6.1 Biologiskt och kemiskt material

Ibland kan det vara aktuellt att inom ramen för samverkan med externa parter överföra biologiskt material såsom celler, antikroppar, vektorer, proteiner, djurmodeller eller kemiska substanser. I de fall KI har mottagit material som är förknippade med restriktioner i avtal med tredje part så måste materialet behandlas i enlighet med det ingångna avtalet.

Kemiskt och biologiskt material som framtagits på KI av forskare anställda på KI ägs av KI. Material från forskningsprojekt kan dock överföras till företag under vissa förutsättningar. Ett avtal med den externa parten ska upprättas och alltid åtföljas av ett s.k. MTA (Material Transfer Agreement). Avtalen ska undertecknas av prefekt i enlighet med rektors besluts- och delegationsordning. Materialet får endast användas för icke kommersiellt forskningssyfte.

Överföring av humant vävnadsmaterial i biobank ska följa gällande biobankslagstiftning. Det är viktigt att uppmärksamma att SLL ofta ansvarar för patientmaterial och att SLL:s regelverk gäller för användning av patientmaterialet.

Tillverkning eller produktion för försäljning vare sig det är i mindre eller i större skala är aldrig tillåtet. Endast forskningsmaterial som inte längre behövs för KI:s verksamhet eller blivit obrukbart kan komma ifråga för försäljning.⁵

Särskilt ska regler om jäv beaktas då den anställda har intresse i företag som köper det avyttrade materialet.

6.2 Forskningsdata

Forskningsdata i form av rådata och dokumentation som genereras i ett forskningsprojekt eller som ingår som delar i ett forskningsarbete tillkommer KI och är inte den enskilde forskarens eller forskargruppens privata egendom, varken under pågående projekt eller när det avslutats. Detta gäller även om projektet finansierats med externa medel. Offentlighetsprincipen är tillämplig om inte uppgifterna omfattas av sekretess.

7. Arkivering

Forskningsdata ska göras tillgängligt genom registrering och arkivering (Dokumenthanteringsplan för Karolinska Institutets handlingar). KI:s forskare har inte själva rätten att avgöra vilken forskningsdata som kan förstöras.

8. Stödfunktioner vid KI

Anställda vid KI som tagit fram IP och som avser att kommersialisera denna har möjlighet att anmäla detta till KI:s innovationsfunktion och få stöd i den fortsatta processen.

Vid samarbeten med amerikanska federala anslagsgivare såsom NIH förutsätts anslagsmottagarna rapportera nya uppfinningar i enlighet med dennes krav. Vid behov kan KI:s Grants Office kontaktas.

För stöd vid samverkan med näringsliv kan KI:s Grants Office kontaktas.

---

⁵ Förordning (1996:1191) om överlåtelse av statens lösa egendom.